

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCËS
DREJTORIA E ZHVILLIMIT TË KURRIKULËS**

**MIRATOHET
MINISTRI**

Luan MEMUSHI

**PROGRAMI I LËNDËS
SË AFTËSIMIT TEKNOLOGJIK
KLASA III
CIKLI FILLOR I SHKOLLËS 9-VJEÇARE**

TIRANË, 2005

HYRJE

Programi i edukimit teknologjik për klasën III të ciklit fillor është konceptuar në tërësi për të siguruar koherencën dhe tërësinë e lëndës në përmbajtje dhe në trajtimin e saj metodik. Hartimi i këtij programi është bërë në përputhje me ndryshimet cilësore të kurrikulës shkollore.

Linjat e kurrikulit që paraqitet, përfshijnë njohuritë që familjarizojnë nxënësin me disa nga materialet dhe proceset teknologjike të thjeshta që përdoren sot në një shoqëri moderne të teknologjisë së lartë, me struktura të thjeshta ndërtimi, pajisje mekanike, por edhe me ato njohuri e aftësi që lidhen me mjedisin shoqëror, edukimin e shijeve estetike etj. Gjithashtu, kurrikuli kërkon që nxënësit t'i bëhen të njohura sistemet e informimit dhe teknologjia e kompjuterit në mënyrë që të rritet shkalla e tij e ndërgjegjësimit për rolin thelbësor që ato luajnë në shoqërinë tonë. E rëndësishme është se detyrat që do t'u jepen nxënësve, të përfshijnë një numër sa më të gjerë të mundshëm të linjave të teknologjisë.

NË FUND TË KLASËS III TË CIKLIT FILLOR LËNDA SYNON:

- Pajisjen e nxënësve me njohuritë e para për kryerjen e vetëshërbimeve dhe të punëve të ndryshme që realizohen në mjedisin e tyre të afërt.
- Formimin e nxënësve me aftësitë elementare për punë, shprehitë praktike për përdorimin e veglave dhe instrumenteve të thjeshta të punës në shërbim të edukimit të tyre politeknik.
- Edukimin e dashurisë për çdo lloj profesioni, nxitjen dhe përforcimin e imagjinatës krijuese të nxënësve.

AFTËSITË

Gjatë zbatimit të procesit teknologjik (brenda kuadrit të kurrikulit) numërohen një sërë aftësish që duhet të përjetojë nxënësi. Parashikimi i këtyre të fundit në program i ndihmon mësuesit në formulimin e qëllimeve të mësimdhënies e për vlerësimin e arritjeve. Tri janë kategoritë kryesore të listuara më poshtë: aftësitë njohëse, aftësitë praktike dhe aftësitë komunikuese.

Aftësitë njohëse: Përcaktimi i problemeve dhe nevojave njerëzore, vëzhgimi, mbledhja e të dhënave, interpretimi i të dhënave të mbledhura, specifikimi i kërkesave që duhet të përmbushë prodhimi, zgjidhje e problemeve që lidhen me skicimin e prodhimit, shqyrtimi dhe vlerësimi i zgjidhjes, krahasimi, dallimi, analiza sipas kritereve, vendimmarrja.

Aftësitë praktike: Matja, markimi, prerja, dhënia e formave, bashkimi dhe montimi, ndërtimi dhe përfundimi; organizimi i zinxhirit të veprimtarive në një sekuencë logjike.

Aftësitë komunikuese: Formulimi i ideve gjatë fazës së skicimit dhe në fazën e paraqitjes së prodhimit përfundimtar; përgatitja e skicave, diagrameve, modeleve dhe fotografive, si dhe skicat dhe grafikët me anën e kompjuterit.

PROGRAMI T'I PAJISË NXËNËSIT ME:

- *Njohuri* teorike për bazën materiale, proceset e punës dhe teknikat në realizimin e një punimi.
- *Aftësi* për vëzhgimin e elementeve në një punim apo krijim; për përshkrimin dhe interpretimin e karakteristikave të punimit të kryer; për vlerësimin në bazë të

njohurive të marra për punën e tyre apo të dikujt tjetër; për të bashkëpunuar, për të punuar në grup, për të dëgjuar dhe për të respektuar mendimin e shokut, duke u aftësuar për të zënë një pozicion dhe për të përdorur një sasi më të madhe informacioni apo baze materiale.

- *Shkathësi* për përdorimin e bazës materiale.
- *Qëndrime* për të qenë të pavarur gjatë një punimi; për të respektuar mendimin e tjetrit; për të marrë përgjegjësi për punën që po bëjnë.
- *Vlera* për të respektuar traditat dhe zakonet; për të realizuar detyrat dhe për të marrë përgjegjësi.

PËRMBAJTJA E LËNDËS SIPAS LINJAVE

Në këtë program njohuritë zgjerohen duke u përshkallëzuar nga klasa në klasë, duke realizuar kompaktësimin e kësaj lënde jo vetëm në drejtimin praktik, por edhe edukativ.

Programi ruan deri diku përmbajtjen e mëparshme, por gjithashtu synon të shmangë mbingarkesën dhe të ulë nivelin e vështirësive në disa linja, si dhe të realizojë një organizim dhe një shpërndarje më të mirë të orëve sipas linjave.

Njohuritë teknologjike klasifikohen në katër linja kryesore:

1. Njeriu dhe shoqëria në teknologji

Mjedisi dhe vendbanimi: Artizanati tradicional, llojet e banesave, ushqimi dhe rëndësia e tij, veshja dhe kujdesi estetik

Transporti: Mjetet e thjeshta të transportit, kujdesi në rrugë.

2. Teknologjia e materialeve dhe proceseve

Materialet: Burimet, tipat, teknikat e përpunimit, vetitë dhe mundësitë për përpunim, zbatimet në jetën e përditshme, letra dhe kartoni; argjila dhe plastelina.

Mjetet dhe instrumentet: Mjetet e thjeshta të dorës.

Teknikat e përpunimit dhe të prodhimit: Proceset, radha e punës.

3. Strukturat, mekanizmat, forcat dhe energjia

Modelime dhe ndërtime.

4. Teknologjia e informacionit dhe komunikimi.

Matja: Teknikat e matjes, matja dhe instrumentet e thjeshta.

Komunikimi joverbal: Komunikimi ndërmjet ngjyrave dhe formave, teknikat e paraqitjes grafike (vizatimit) dhe përdorimi i simboleve.

PROGRAMI SINTETIK

35 javë x 1 orë = 35 orë

NJOHURI TË REJA = 12 ORË
PUNË PRAKTIKE = 20 ORË
DISPOZICION = 3 ORË

SHTIRIRJA E PROGRAMIT SIPAS LINJAVE

SASIA E ORËVE SIPAS LINJAVE		
Linjat		ORËT
A	<i>Njeriu dhe shoqëria në teknologji</i>	10
B	<i>Teknologjia e materialeve dhe proceseve</i>	10
C	<i>Strukturat, mekanizmat, forcat dhe energjia</i>	6
D	<i>Teknologjia e informacionit dhe komunikimi</i>	6
	Në dispozicion	3
	Gjithsej	35

Programi është ndërtuar në mënyrë të tillë që për çdo lloj pune nxënësit të marrin njohuritë e para praktike dhe teorike për punimin e objekteve, të mjeteve mësimore dhe të lodrave të thjeshta.

Programi paraqet llojete punës të zërthyera e të gërshetuara duke marrë për bazë kohën më të përshtatshme për realizimin e çdo objekti, llojin e punës që duhet punuar, dhe njohuritë praktike e teorike që ka marrë nxënësi në orët e mëparshme. Mësuesi mund të zgjedhë atë që ai e gjykon më të përshtatshme për nxënësin dhe që realizon të gjitha kërkesat mësimore dhe edukative.

VLERËSIMI I NXËNËSVE

Mësuesit të njohin aftësitë e grup-moshës përkatëse. Vlerësimi përqendrohet në përpjekjet dhe energjitë që nxënësit kanë derdhur në realizimin e punës së tyre.

Në vlerësimin e nxënësit, mësuesi mbështetet në atë sa i ka realizuar nxënësi objektivat e temës përkatëse në krijimin e tij. Ky vlerësim bëhet me fjalë e shprehje sintetizuese, duke u mbështetur në punimet e secilit nxënës dhe konkretizohet me vendosjen e notës.

UDHËZIME METODOLOGJIKE PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Programi është konceptuar në tërësi. Në të jepet sasia orientuese e orëve dhe çështjet kryesore që do të trajtohen.

Numri i orëve në çdo kapitull është përgjithësisht orientues. Në raste të veçanta kur mësuesi e gjykon të dobishme, ai mund të ndryshojë në kufij të pranueshëm orët e caktuara për kapitullin në tërësi duke huazuar nga kapituj të tjerë.

Për zbatimin cilësor të kërkesave të programit, mësuesi të zoterojë mirë lëndën, të zgjerojë vazhdimisht horizontin e tij shkencor e kulturor, të përsosë vazhdimisht metodat e mësimdhënies, të aktivizojë pa ndërprerje mendimin krijues të nxënësve, të punojë me durim, pasion e këmbëngulje. Në mësim është e domosdoshme:

- Të respektohen me përpikmëri parimet dhe rregullat didaktike.
- Në fillim të mësimit, nxënësve t'u tregohet qëllimi konkret i punës.
- Të zhvillohen tek nxënësit aftësitë logjike për të punuar, duke i nxitur të arsyetojnë gjatë punës.
- Të edukohen fëmijët me shprehite e një pune të kulturuar, për të ngulitur tek ata ndjenjën e përpikmërisë, të rregullit dhe të higjienës vetjake.
- T'i kushtohet rëndësi organizimit të punës kolektive me nxënësit (bashkëpunimi).
- Për t'ua zgjeruar horizontin politeknik, rëndësi të madhe ka krahasimi i mënyrave të punimit të një objekti në klasë dhe në prodhim.
- Për rritjen e interesit të nxënësve për punë, për zgjerimin dhe thellimin e njohurive dhe të shprehive të fituara, është mirë të organizohen edhe punë jashtë klase.
- Për zhvillimin normal të lëndës, rëndësi ka njohja e prindërve me punën që bëjnë fëmijët e tyre, si dhe shkolla të ketë një minimum të caktuar pajimesh të nevojshme për kryerjen e të gjitha kërkesave.

Kujdes të tregohet edhe për paraqitjen e përshkallëzuar të detyrave praktike. Nxënësit e klasës së tretë ende nuk kanë vëmendje tepër të qëndrueshme. Ata nuk janë të aftë të kryejnë një punë për një kohë të gjatë. Në mësimet e para të punohen objekte që kërkojnë përpjekje minimale që brenda një ore mësimi nxënësit të kryejnë detyrën. Me rritjen e vështirësive në punimin e objekteve shkallë-shkallë punimi i tyre mund të zgjatet edhe në dy orë mësimi.

Gjatë zhvillimit të lëndës të respektohen me përpikmëri parimet dhe rregullat didaktike që përdoren në mësimet e të gjitha lëndëve të tjera. Të përdoren metoda dhe forma të ndryshme pune: biseda, shoqëruar me përgatitjen analitike të objekteve konkrete, paraqitja e mjeteve për kryerjen teknike të punës me vegla dhe ushtrime të shumta për të përvetësuar mënyrat e reja të punës.

Në fillim të mësimit, nxënësve t'u tregohet qëllimi konkret i punës. Për këtë, mësuesi u tregon nxënësve se çfarë objekti do të punohet, përse do të shërbejë ai, çfarë aftësish e shprehish do të fitojnë ata duke punuar këtë objekt. Nxënësve u tregohet objekti i gatshëm, pastaj i zbërthyer në pjesë dhe mënyrat e punimit. Vetë nxënësit mësohen dalëngadalë të kuptojnë paraqitjen grafike të objektit dhe të lexojnë skica të thjeshta të objektit që punohet.

Për të zhvilluar te fëmijët aftësi logjike për të punuar, të nxiten ata të mendojnë dhe të arsyetojnë duke organizuar edhe diskutime në grup për mënyrat e punimit të objektit, çfarë materialesh dhe veglash nevojiten për punën, në ç'sasi, pse duhet vepruar kështu. Vëmendja përqendrohet edhe te shpjegimi për disa gabime që mund të bëjnë gjatë punës. Në rastin e demonstrimit të mbajtjes së trupit gjatë punës, mënyrat e përdorimit të mjeteve dhe të veglave të punës, është mirë të përdoren edhe mjete demonstruese në klasë. Për të siguruar nëse nxënësit i kanë kuptuar mirë veprimet e punës, ngrihet ndonjë nxënës që të tregojë si do t'i kryejë ato. Në këtë rast mësuesi vë në dukje veprimet e mira

të nxënësit, qorton gabimet e mundshme në përdorimin e veglave dhe i udhëzon fëmijët për fillimin e punës.

Rëndësi të madhe ka zhvillimi te nxënësit i elementeve të shprehive të konstruktimit, zhvillimi i përfytyrimeve të hapësirës etj. Duhet ushtruar që ata sistematikisht të bëjnë matje të thjeshta, të verifikojnë përpjesëtimet, të studiojnë vendosjen reciproke të pjesëve të ndryshme të objektit që punohet.

Për të edukuar te fëmijët shprehitë e një pune të kulturuar, për të ngulitur tek ata ndjenjën e përpikmërisë, të rregullit e të higjienës vetjake, rëndësi ka përgatitja dhe rregulli në vendin e punës. Për çdo mjet pune dhe materiali, gjatë gjithë kohës së punës, caktohet vendi përkatës, si është vepruar që në klasë të dytë, në tavolinë ose në bankë.

Gjatë punës së pavarur mësuesi ndihmon, duke kontrolluar me kujdes veprimtarinë e çdo nxënësi, kërkon që ata të zbatojnë me përpikmëri udhëzimet e tij, të mbajnë trupin drejt gjatë punës, të përdorin drejt mjetet, të mbajnë pastër vendin e punës etj. Rëndësi ka dhe organizimi i punës me grupe. Puna me grupe mund të organizohet, në punimin e objekteve të zbulimit për festa, modelime, ndërtime të ndryshme shumëplanëshe, makete etj. Gjatë kësaj pune realizohet ndarja e punës ndërmjet nxënësve dhe ata bashkëpunojnë me njëri-tjetrin, duke kryer punët që u ngarkohen dhe duke mbajtur përgjegjësi për punën e kryer. Një nga shqetësimet e para të mësuesit është *organizimi i klasës*. Për një orë mësimi të kihen parasysh disa faktorë:

- hapësira në klasë ku do të zhvillohet veprimtaria;
- sigurimi i materialeve;
- madhësia e klasës;
- numri i fëmijëve që kërkojnë hapësirë pune.

Ka rëndësi që çdo fëmijë të ketë hapësirën e nevojshme për punë. Nëse fëmijët marrin pjesë në një krijim të madh, krijohet hapësirë e nevojshme për materialet. Materialet të jenë të dukshme e të gatshme për përdorim nga fëmijët.

Për t'i stërvitur nxënësit në kryerjen dhe përvetësimin e disa veprimeve të rëndësishme në punë ose në përdorimin e metodave të punës, mësuesi të vazhdojë të japë herë pas here edhe detyra shtëpie. Detyrat e shtëpisë jepen vetëm atëherë kur mësuesi është i bindur se nxënësi do t'i kryejë me forcat e veta.

Për të zgjeruar horizontin politeknik, rëndësi ka krahasimi i mënyrave të punimit të objekteve në klasë dhe në prodhim. Në këtë drejtim, vlerë të madhe kanë ekskursionet. Gjatë ekskursioneve, nxënësit njihen me punën e makinave dhe të mekanizmave të prodhimit; si ato lehtësojnë punën e njeriut; marrin njohuritë e para për mekanizmin e prodhimit, për metodat e punës së mekanizuar, rregullin në punë dhe për profesione të ndryshme etj.

Për rritjen e interesit të nxënësve për punë për të zgjeruar dhe për të thelluar njohuritë dhe shprehitë e fituara, është mirë të organizohen edhe punë jashtë klase, si: në zbulimin e korridoreve të shkollës, të oborrit, të kujdesen për lulishten e shkollës, të fshatit, të zonës ku banojnë, të komunitetit etj.

Shënim: Mbi këtë program mund të hartohen fletore pune për nxënësit, të cilat do të përzgjidhen më pas nga DAR.

Shënim: Mbi këtë program mund të hartohen fletore pune për nxënësit, të cilat do të përzgjidhen më pas nga DAR.